

Tipologia textual

1. El text narratiu
 - a. El conte literari
 - b. El gènere epistolar
2. El text descriptiu
3. El text explicatiu
4. El text periodístic
 - a. Els gèneres informatius
 - b. Els gèneres d'opinió
5. El text predictiu
6. El text instructiu
7. El text argumentatiu
8. El resum
9. El gènere dramàtic

Tipologia textual

1. El text narratiu

a. El conte literari b. El gènere epistolar 2. El text descriptiu 3. El text explicatiu 4. El text periodístic

a. Els gèneres informatius b. Els gèneres d'opinió 5. El text predictiu 6. El text instructiu 7. El text argumentatiu 8. El resum 9. El gènere dramàtic

1. El text narratiu

Narrar és relatar uns fets, siguin reals, o de ficció, amb la finalitat d'entretenir. La narració oral és la primera forma de narrar. Amb el pas a la llengua escrita s'obtenen tipus de text narratius diversos, amb extensió diferent, i amb intenció literària o sense.

En literatura, la narració es troba en textos de ficció com la novel·la, el conte, el relat, la llegenda, les memòries, els dietaris i les biografies. D'altra banda, hi ha textos narratius que tenen altres finalitats, com els reportatges, les notícies, les cròniques, etc., l'objectiu dels quals és, bàsicament, informar i que trobarem en els gèneres periodístics.

La **narració** és un tipus de text que explica uns fets en un determinat ordre, que cal que sigui coherent amb la intenció del narrador. Caben dues possibilitats d'ordre: *el mateix en què han succeït els fets* i *l'alteració de l'ordre en què han ocorregut* (per remarcar un fet, utilitzar el factor sorpresa, mantenir l'interès del receptor fins al final o centrar-lo en una part de la narració).

La narració té un desenvolupament temporal i s'estructura en les etapes següents:

- **introducció** (plantejament d'una situació estable)
- **complicació** (plantejament d'un conflicte)
- **avaluació i reacció** (avaluació del conflicte i reacció per part dels personatges)
- **resolució** (resolució del conflicte i pas a una nova situació) i
- **moralitat** (conclusió que respon a la intenció del narrador)

El factor **temps** és essencial en el text de tipus narratiu. El temps es pot expressar a través del verb (amb els seus morfemes temporals), els **adverbis i locucions adverbials de temps**, **preposicions+nom**, **oracions temporals i verbs o substantius** que indiquen temps.

La **narració literària** és un text en què, a part de l'autor i el lector reals, hi ha un emissor i un receptor ficticis. Cal tenir-hi en compte aspectes **externs i interns**.

Entre els primers, hi ha:

- la trama (suma d'accions desenvolupades a la narració)
- el tema (assumpte de què parla la narració) i
- els personatges (éssers que intervenen en la narració)

Entre els interns, hi ha els referents a:

- el temps, que contempla les diferències entre el temps real de la història narrada i la forma en què està expressat a la narració mitjançant tres factors: l'ordre, la duració i la freqüència;
- la manera, que contempla la distància amb què són presentats els fets al lector i la perspectiva amb què li són mostrats, i
- la veu, que contempla les relacions entre els fets narrats, la persona que els narra i els personatges que hi intervenen.

Les etapes de la narració

El text narratiu té un desenvolupament temporal i es construeix d'acord amb una estructura d'etapes com la següent:

- Introducció**
Plantejament d'una situació estable
- Complicació**
Plantejament d'un conflicte
- Avaluació i reacció**
Avaluació del conflicte i reacció per part dels personatges
- Resolució**
Resolució del conflicte i pas a una nova situació
- Moralitat**
Conclusió que respon a la intenció del narrador

1. El text narratiu

Narrar és relatar uns fets, siguin reals, o de ficció, amb la finalitat d'entretenir. La narració oral és la primera forma de narrar. Amb el pas a la llengua escrita s'obtenen tipus de text narratius diversos, amb extensió diferent, i amb intenció literària o sense.

En literatura, la narració es troba en textos de ficció com la novel·la, el conte, el relat, la llegenda, les memòries, els dietaris i les biografies. D'altra banda, hi ha textos narratius que tenen altres finalitats, com els reportatges, les notícies, les cròniques, etc., l'objectiu dels quals és, bàsicament, informar i que trobarem en els gèneres periodístics.

La narració és un tipus de text que explica uns fets en un determinat ordre, que cal que sigui coherent amb la intenció del narrador. Caben dues possibilitats d'ordre: el mateix en què han succeït els fets i l'alteració de l'ordre en què han ocorregut (per remarcar un fet, utilitzar el factor sorpresa, mantenir l'interès del receptor fins al final o centrar-lo en una part de la narració).

La narració té un desenvolupament temporal i s'estructura en les etapes següents:

- introducció (plantejament d'una situació estable)
- complicació (plantejament d'un conflicte)
- avaluació i reacció (avaluació del conflicte i reacció per part dels personatges)
- resolució (resolució del conflicte i pas a una nova situació) i

- moralitat (conclusió que respon a la intenció del narrador) El factor temps és essencial en el text de tipus narratiu. El temps es pot expressar a través del verb (amb els seus morfemes temporals), els adverbis i locucions adverbials de temps, preposicions+nom, oracions temporals i verbs o substantius que indiquen temps.

La narració literària és un text en què, a part de l'autor i el lector reals, hi ha un emissor i un receptor ficticis. Cal tenir-hi en compte aspectes externs i interns. Entre els primers, hi ha:

- la trama (suma d'accions desenvolupades a la narració)
- el tema (assumpte de què parla la narració) i

- els personatges (éssers que intervenen en la narració) Entre els interns, hi ha els referents a:

- el temps, que contempla les diferències entre el temps real de la història narrada i la forma en què està expressat a la narració mitjançant tres factors: l'ordre, la duració i la freqüència;

- la manera, que contempla la distància amb què són presentats els fets al lector i la perspectiva amb què li són mostrats, i
- la veu, que contempla les relacions entre els fets narrats, la persona que els narra i els personatges que hi intervenen.

Les etapes de la narració El text narratiu té un desenvolupament temporal i es construeix d'acord amb una estructura d'etapes com la següent:

a. Introducció

Plantejament d'una situació estable b. Complicació

Plantejament d'un conflicte c. Avaluació i reacció

Avaluació del conflicte i reacció per part dels personatges d. Resolució

Resolució del conflicte i pas a una nova situació e. Moralitat

Conclusió que respon a la intenció del narrador

Discurs directe - Discurs indirecte

Repetir literalment (al peu de la lletra) allò que algú ha dit és fer servir el discurs directe.

Exemple: La Maria va dir: "Tinc gana".

Explicar aproximadament allò que algú ha dit és fer servir el discurs indirecte.

Exemple: La Maria va dir que tenia gana.

Transformacions per passar del discurs directe a l'indirecte

discurs directe		discurs indirecte
:		que
« »		Ø
tu		ell
ara		llavors
és		era
ets		era
aquí		allà
aquest		aquell

Estructura de les declaracions, les preguntes, les respostes i les ordres en el discurs indirecte.

a. Declarar o respondre

Exemples:

En Sergi va dir que llavors engegava el motor.

Li va respondre que era allà.

VERBS INTRODUCTORIS	MOT D'ENLLAÇ	ENUNCIAT
dir		
explicar		
manifestar		
afirmar		
replicar	+ que	+ verb en indicatiu
declarar		
assegurar		
respondre		
contestar		

b. Ordenar o recomanar

Exemple: Va ordenar-li amb insistència que anés endavant.

VERBS INTRODUCTORIS	MOT D'ENLLAÇ	ENUNCIAT
ordenar		
manar		
exigir		
demanar		
pregar	+ que	+ verb en subjuntiu
dir		
aconsellar		
recomanar		
Suggerir		

Discurs directe - Discurs indirecte Repetir literalment (al peu de la lletra) allò que algú ha dit és fer servir el discurs directe.

Exemple: La Maria va dir: "Tinc gana". Explicar aproximadament allò que algú ha dit és fer servir el discurs indirecte.

Exemple: La Maria va dir que tenia gana.

Transformacions per passar del discurs directe a l'indirecte

discurs directe discurs indirecte : que « » Ø tu
..... ell ara llavors és era ets
..... era aquí allà aquest aquell Estructura
de les declaracions, les preguntes, les respostes i les ordres en el discurs indirecte.

a. Declarar o respondre

Exemples: En Sergi va dir que llavors engegava el motor. Li va respondre que era allà.

VERBS INTRODUCTORIS MOT D'ENLLAÇ ENUNCIAT dir explicar manifestar afirmar
replicar declarar assegurar respondre contestar

+ que + verb en indicatiu

b. Ordenar o recomanar

Exemple: Va ordenar-li amb insistència que anés endavant.

VERBS INTRODUCTORIS MOT D'ENLLAÇ ENUNCIAT ordenar manar exigir demanar
pregar dir aconsellar recomanar Suggestir

+ que + verb en subjuntiu

c. **Preguntar**

Exemples:

Va dir-li si aquell soroll del motor era normal.

Va demanar-li quin servei feia a l'oficina.

VERBS INTRODUCTORIS	MOT D'ENLLAÇ	ENUNCIAT
preguntar	si	
demanar		
voler saber	+ qui, què, on, quan	+ verb en indicatiu
dir	com. quin, per què	
...	...	

c. Preguntar Exemples: Va dir-li si aquell soroll del motor era normal. Va demanar-li quin servei feia a l'oficina.

VERBS INTRODUCTORIS MOT D'ENLLAÇ ENUNCIAT preguntar si demanar voler
saber qui, què, on, quan dir com. quin, per què

...

+

...

+ verb en indicatiu

1.a El conte literari

Entenem per conte el relat breu d'un fet o d'un seguit de fets reals, llegendaris o ficticis amb l'objectiu d'entretenir, reflexionar, moralitzar o divertir.

Cal distingir entre conte tradicional o rondalla –anònim, de transmissió oral i de caràcter popular- i conte literari –d'autor reconegut i de caràcter culte.

L'extensió del conte no té uns límits rígids i sovint provoca confusions. No queda definit amb claredat el concepte de conte, narració llarga o novel·la curta.

Tècniques

Els punts de vista narratius i el tractaments del temps de conte són els mateixos que els de la novel·la. Així mateix, els procediments també coincideixen: narració i descripció, diàleg i monòleg.

El que té de particular el conte és la concentració d'elements narratius. El conte és, sobretot, un exercici de síntesi, i força sovint constitueix el nucli de narracions més extenses que, desenvolupades, podrien esdevenir novel·les.

L'extensió breu del conte limita les possibilitats argumentals i les històries paral·leles amb molts personatges. El conte té una trama senzilla, pocs personatges i, en la majoria dels casos, un sol episodi. Té menys varietat i matís que la novel·la, però té més contundència i força expressiva.

Sovint, un recull de contes té un caràcter unitari. Un fil argumental o una temàtica comuna uneix els diferents relats fent-ne un tot, malgrat el sentit autònom de cada un d'ells. Aquesta característica és més freqüent en la literatura contemporània que no pas en l'antiga.

Estructura

Tenint en compte la concentració narrativa que li és pròpia, la narració breu es pot estructurar en tres parts:

1. Introducció. Presentació dels personatges, el temps i l'espai de l'acció. També s'hi planteja la situació inicial.
2. Desenvolupament. Desplegaments del conflicte, amb situacions ascendents i descendents, i situacions de clímax.
3. Desenllaç. Conclusió del relat. És especialment significativa en el conte literari.

Aquesta estructura no és fixa: es pot partir del coneixement del desenllaç –in medias res- és a dir, enmig del relat.

El desenllaç pot ser obert o tancat.

Desenllaç obert: El narrador no dona cap solució a la història o conflicte plantejat al relat, de manera que el lector s'ha d'imaginar un possible final. D'aquesta manera preval l'ambigüitat del missatge i s'exigeix un lector participatiu.

Desenllaç tancat. L'autor resol tots els conflictes i no dona cap opció al lector. Moltes vegades el conte i la narració breu han utilitzat un desenllaç d'aquesta mena per cloure el relat amb un final sorprenent i inesperat que produeixi un cop d'efecte inoblidable.

La narrativa contemporània. Narrativa de la quotidianitat

El realisme metafòric representa l'absurd i el fantàstic. Amb la voluntat de trencar amb la temàtica del realisme històric, es crea una realitat literària basada en la fantasia, l'absurd, l'humor o el somni. Els problemes socials i quotidians es reflecteixen a través de situacions

1.a El conte literari

Entenem per conte el relat breu d'un fet o d'un seguit de fets reals, llegendaris o ficticis amb l'objectiu d'entretenir, reflexionar, moralitzar o divertir. Cal distingir entre conte tradicional o rondalla –anònim, de transmissió oral i de caràcter popular- i conte literari –d'autor reconegut i de caràcter culte. L'extensió del conte no té uns límits rígids i sovint provoca confusions. No queda definit amb claredat el concepte de conte, narració llarga o novel·la curta.

Tècniques

Els punts de vista narratius i el tractaments del temps de conte són els mateixos que els de la novel·la. Així mateix, els procediments també coincideixen: narració i descripció, diàleg i monòleg. El que té de particular el conte és la concentració d'elements narratius. El conte és, sobretot, un exercici de síntesi, i força sovint constitueix el nucli de narracions més extenses que, desenvolupades, podrien esdevenir novel·les. L'extensió breu del conte limita les possibilitats argumentals i les històries paral·leles amb molts personatges. El conte té una trama senzilla, pocs personatges i, en la majoria dels casos, un sol episodi. Té menys varietat i matís que la novel·la, però té més contundència i força expressiva. Sovint, un recull de contes té un caràcter unitari. Un fil argumental o una temàtica comuna uneix els diferents relats fent-ne un tot, malgrat el sentit autònom de cada un d'ells. Aquesta característica és més freqüent en la literatura contemporània que no pas en l'antiga.

Estructura

Tenint en compte la concentració narrativa que li és pròpia, la narració breu es pot estructurar en tres parts:

1. Introducció. Presentació dels personatges, el temps i l'espai de l'acció. També s'hi planteja la situació inicial.
2. Desenvolupament. Desplegaments del conflicte, amb situacions ascendents i descendents, i situacions de clímax.
3. Desenllaç. Conclusió del relat. És especialment significativa en el conte literari.

Aquesta estructura no és fixa: es pot partir del coneixement del desenllaç –in medias res- és a dir, enmig del relat.

El desenllaç pot ser obert o tancat.

Desenllaç obert: El narrador no dona cap solució a la història o conflicte plantejat al relat, de manera que el lector s'ha d'imaginar un possible final. D'aquesta manera preval l'ambigüitat del missatge i s'exigeix un lector participatiu.

Desenllaç tancat.

L'autor resol tots els conflictes i no dóna cap opció al lector. Moltes vegades el conte i la narració breu han utilitzat un desenllaç d'aquesta mena per cloure el relat amb un final sorprenent i inesperat que produeixi un cop d'efecte inoblidable.

La narrativa contemporània. Narrativa de la quotidianitat

El realisme metafòric representa l'absurd i el fantàstic. Amb la voluntat de trencar amb la temàtica del realisme històric, es crea una realitat literària basada en la fantasia, l'absurd, l'humor o el somni. Els problemes socials i quotidians es reflecteixen a través de situacions

sorprenents, acceptades amb normalitat i que creen un efecte de contrast. El conte es converteix en metàfora de la realitat, tot jugant a la confusió entre el que és versemblant i el que no ho és.

Quim Monzó

Va néixer a Barcelona el 1952. Abans de dedicar-se a la literatura va treballar com a dissenyador gràfic. S'ha mantingut al marge dels academicismes, ja que la seva formació literària no prové de la universitat.

Gran viatger, va fer de corresponsal periodístic per terres del Vietnam, Cambotja, Tailàndia, etc. A principis del vuitanta va viure un temps a Nova York, on es va familiaritzar amb la narrativa nord-americana contemporània, de la qual és un excel·lent traductor. Alterna la producció de novel·les i reculls de contes amb la publicació d'articles a diaris i revistes.

L'obra. La visió absurda de la vida quotidiana

Quim Monzó ha aconseguit molts èxits en la narrativa curta *Uf, va dir ell* (1978), *Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury* (1980), *L'illa de Maïans* (1985) *El perquè de tot plegat* (1993), *Guadalajara* (1996)... són reculls de narracions en què la vida quotidiana i l'absurd, el desig i la realitat, l'humor i la reflexió són presentats a través de personatges anònims, plens de dubtes i vacil·lacions, que representen els antiherois del nostre món capitalista. A vegades aquestes situacions quotidianes i costumistes, explicades amb ironia, contrasten amb una dura descripció de la incomunicació i la insolidaritat.

Estil

En l'obra de Monzó és interessant el tractament, el to i la manera de narra per sobre de les històries, que poden ser intranscendents. Les frases curtes, la sobrietat, el lèxic modern i agosarat i el joc de paraules componen un estil net i segur que el converteixen en el narrador més emblemàtic de la nostra narrativa moderna.

Monzó uneix els elements de caràcter popular, que provenen del còmic i el rock, amb tota una tradició narrativa llatinoamericana (Borges, Garcia Márquez, Cortázar, etc.). A banda de la influència d'autors nord-americans i europeus (Wolfe, Queneau, Buzzati, etc.), connecta amb la literatura catalana de Francesc Trabal, Joan Oliver i Pere Calders. A partir de propostes que semblen insignificants i d'acudits elabora unes narracions que desemboquen, sovint, en l'absurd.

"M'agrada molt jugar amb els tòpics. Un dels meus contes és una conversa telefònica que arrenca d'una frase que he sentit a cinquanta mil telefilms, que em fascina, que és quan l'amant truca a casa d'una persona casada i aquesta li diu "T'he dit mil vegades que no em truquessis aquí". Aquests tòpics que es repeteixen a moltes pel·lícules m'entusiasmen; són el motor que em fa engegar. A *La magnitud de la tragèdia* n'hi sortia un altre, el de l'home que té els dies comptats. Són clixés amb què el col·lectiu es deu identificar; si no, no es repetirien tant.

Entrevista a Quim Monzó publicada al Diari *Avui*

sorprenents, acceptades amb normalitat i que creen un efecte de contrast. El conte es converteix en metàfora de la realitat, tot jugant a la confusió entre el que és versemblant i el que no ho és.

Quim Monzó

Va néixer a Barcelona el 1952. Abans de dedicar-se a la literatura va treballar com a dissenyador gràfic. S'ha mantingut al marge dels academicismes, ja que la seva formació literària no prové de la universitat. Gran viatger, va fer de corresponsal periodístic per terres del Vietnam, Cambotja, Tailàndia, etc. A principis del vuitanta va viure un temps a Nova York, on es va familiaritzar amb la narrativa nord-americana contemporània, de la qual és un excel·lent traductor. Alterna la producció de novel·les i reculls de contes amb la publicació d'articles a diaris i revistes.

L'obra. La visió absurda de la vida quotidiana

Quim Monzó ha aconseguit molts èxits en la narrativa curta. Uf, va dir ell (1978), Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury (1980), L'illa de Maians (1985), El perquè de tot plegat (1993), Guadalajara (1996)... són reculls de narracions en què la vida quotidiana i l'absurd, el desig i la realitat, l'humor i la reflexió són presentats a través de personatges anònims, plens de dubtes i vacil·lacions, que representen els antiherois del nostre món capitalista. A vegades aquestes situacions quotidianes i costumistes, explicades amb ironia, contrasten amb una dura descripció de la incomunicació i la insolidaritat.

Estil

En l'obra de Monzó és interessant el tractament, el to i la manera de narra per sobre de les històries, que poden ser intranscendents. Les frases curtes, la sobrietat, el lèxic modern i agosarat i el joc de paraules componen un estil net i segur que el converteixen en el narrador més emblemàtic de la nostra narrativa moderna.

Monzó uneix els elements de caràcter popular, que provenen del còmic i el rock, amb tota una tradició narrativa llatinoamericana (Borges, Garcia Márquez, Cortázar, etc.). A banda de la influència d'autors nord-americans i europeus (Wolfe, Queneau, Buzzati, etc.), connecta amb la literatura catalana de Francesc Trabal, Joan Oliver i Pere Calders. A partir de propostes que semblen insignificants i d'acudits elabora unes narracions que desemboquen, sovint, en l'absurd.

“M'agrada molt jugar amb els tòpics. Un dels meus contes és una conversa telefònica que arrenca d'una frase que he sentit a cinquanta mil telefilms, que em fascina, que és quan l'amant truca a casa d'una persona casada i aquesta li diu “T'he dit mil vegades que no em truquessis aquí”. Aquests tòpics que es repeteixen a moltes pel·lícules m'entusiasmen; són el motor que em fa engregar. A La magnitud de la tragèdia n'hi

sortia un altre, el de l'home que té els dies comptats. Són clixés amb què el col·lectiu es deu identificar; si no, no es repetirien tant.

Entrevista a Quim Monzó publicada al Diari Avui

1.b El gènere epistolar

Modalitat literària basada en la correspondència entre escriptors, o artistes en general, o bé en produccions literàries escrites en forma epistolar però que no formen part d'una correspondència estricta. En aquest sentit és particularment interessant la *novel·la epistolar*, molt difosa durant el segle XVIII i que encara avui té adeptes.

Abans de definir el gènere epistolar cal començar fent referència a la carta com a procediment comunicatiu segons el qual hom s'adreça per escrit a un corresponçal amb objectius i finalitats diverses. La carta és, doncs, una mena de diàleg diferit a través de l'escriptura.

En el món literari les cartes dels escriptors han estat sempre una eina de coneixement de les seves idees o de la seva trajectòria biogràfica.

La carta és gènere literari quan deixa de ser un intercanvi entre éssers reals i es converteix en literatura. A la **narració epistolar**, la carta o epístola esdevé un procediment narratiu que dóna l'estructura general de l'obra. És a través de cartes que tenim notícia dels fets i dels personatges del relat, sempre d'acord amb el punt de vista de la persona que les escriu.

Aquest procediment permet el desenvolupament d'un punt de vista aliè de l'autor i crea, alhora, una mena de ficció comunicativa: l'autor-narrador desapareix per deixar pas a un narrador que és l'emissor de la carta. Aquest emissor escriu, aparentment, no per al lector, sinó per al seu corresponçal, de manera que aquell viu la impressió d'entrar en un món del qual és un testimoni privilegiat. Així doncs, la narració epistolar crea la il·lusió d'un document autèntic, la qual cosa la converteix en un dels procediments preferits pel realisme. Però, al mateix temps, pel seu component d'expressió de la subjectivitat de l'emissor, l'epístola és també un procediment fonamental del romanticisme.

Podem trobar narracions que giren a l'entorn de les cartes que escriu algú, sense veure mai les respostes, però també en trobem que són la correspondència creuada entre dos o més corresponçals.

Aquest procediment no s'ha fet servir únicament en la narrativa, és a dir, a la novel·la i al conte. La poesia ens n'ofereix mostres (epístoles satíriques, censòries) i trobem la carta com a vehicle de l'assaig o la dissertació. També podem trobar epístoles –en vers i en prosa– de diferents estils: elevat o sublim, com a pretext per a la vehiculació d'idees, i planer o familiar, com a pura expressió de la intimitat de l'emissor. A més, a causa de la seva varietat de manifestacions, pot incloure gran diversitat de tipus textuais (narració, descripció, diàleg, argumentació, etc.) L'epístola literària és, doncs, un nus, on les diverses qualificacions d'estil, procediment i tipus textual s'entrecreuen.

El gènere epistolar no ha estat gaire conreat en la literatura catalana, tot i que hi ha molts epistolaris reals inclosos en els llibres de memòries. Als anys trenta del segle XX, *Judita*, de Francesc Trabal destaca com un exemple notable de novel·la epistolar. Hi ha també obres que inclouen cartes que els protagonistes adrecen a algú (*Beam*, de Llorenç Villalonga) o contes (*Una carta*, de Mercè Rodoreda). Actualment hi ha molts escriptors catalans que inclouen aquest gènere entre les seves obres (Carme Riera, M. Mercè Roca...)

1.b El gènere epistolar

Modalitat literària basada en la correspondència entre escriptors, o artistes en general, o bé en produccions literàries escrites en forma epistolar però que no formen part d'una correspondència estricta. En aquest sentit és particularment interessant la novel·la epistolar, molt difosa durant el segle XVIII i que encara avui té adeptes. Abans de definir el gènere epistolar cal començar fent referència a la carta com a procediment comunicatiu segons el qual hom s'adreça per escrit a un corresponçal amb objectius i finalitats diverses. La carta és, doncs, una mena de diàleg diferit a través de l'escriptura.

En el món literari les cartes dels escriptors han estat sempre una eina de coneixement de les seves idees o de la seva trajectòria biogràfica.

La carta és gènere literari quan deixa de ser un intercanvi entre éssers reals i es converteix en literatura. A la narració epistolar, la carta o epístola esdevé un procediment narratiu que dona l'estructura general de l'obra. És a través de cartes que tenim notícia dels fets i dels personatges del relat, sempre d'acord amb el punt de vista de la persona que les escriu.

Aquest procediment permet el desenvolupament d'un punt de vista aliè de l'autor i crea, alhora, una mena de ficció comunicativa: l'autor-narrador desapareix per deixar pas a un narrador que és l'emissor de la carta. Aquest emissor escriu, aparentment, no per al lector, sinó per al seu corresponçal, de manera que aquell viu la impressió d'entrar en un món del qual és un testimoni privilegiat. Així doncs, la narració epistolar crea la il·lusió d'un document autèntic, la qual cosa la converteix en un dels procediments preferits pel realisme. Però, al mateix temps, pel seu component d'expressió de la subjectivitat de l'emissor, l'epístola és també un procediment fonamental del romanticisme.

Podem trobar narracions que giren a l'entorn de les cartes que escriu algú, sense veure mai les respostes, però també en trobem que són la correspondència creuada entre dos o més corresponçals.

Aquest procediment no s'ha fet servir únicament en la narrativa, és a dir, a la novel·la i al conte. La poesia ens n'ofereix mostres (epístoles satíriques, censòries) i trobem la carta com a vehicle de l'assaig o la dissertació. També podem trobar epístoles –en vers i en prosa– de diferents estils: elevat o sublim, com a pretext per a la vehiculació d'idees, i planer o familiar, com a pura expressió de la intimitat de l'emissor. A més, a causa de la seva varietat de manifestacions, pot incloure gran diversitat de tipus textuals (narració, descripció, diàleg, argumentació, etc.) L'epístola literària és, doncs, un nus, on les diverses qualificacions d'estil, procediment i tipus textual s'entrecreuen.

El gènere epistolar no ha estat gaire conreat en la literatura catalana, tot i que hi ha molts epistolaris reals inclosos en els llibres de memòries. Als anys trenta del segle XX, Judita, de Francesc Trabal destaca com un exemple notable de novel·la epistolar. Hi ha també obres que inclouen cartes que els protagonistes adrecen a algú (Bearn, de Llorenç Villalonga) o contes (Una carta, de Mercè Rodoreda). Actualment hi ha molts escriptors catalans que inclouen aquest gènere entre les seves obres (Carme Riera, M. Mercè Roca...)

2. El text descriptiu

Descriure consisteix a explicar com són les coses i les persones, a detallar-ne les característiques, l'aspecte o les qualitats que presenten.

La descripció no només és literària, sinó que la podem trobar en textos quotidians com per exemple: guies turístiques, catàlegs comercials, publicitat, etc.

Estructura del text descriptiu

Una descripció consta de dues parts: **tema** i **expansió**.

El **tema** és el motiu de la descripció i primer se'n fa una definició. A continuació s'inicia l'**expansió**, que desenvolupa el tema amb nova informació. L'expansió es pot basar en una *enumeració selectiva*, és a dir, en l'enumeració dels elements que fan que l'objecte es distingeixi d'altres de semblants, o bé en una *enumeració exhaustiva*, és a dir, en la citació de tants elements com es vulgui. L'acumulació excessiva de dades pot arribar a desdibuixar allò que es descriu.

De vegades la descripció es pot fer en un altre ordre: ascendent o descendent, anar de dreta a esquerra, del tret particular al general, etc. Les informacions que s'aporten a la descripció s'han d'agrupar per sectors de manera que no es barregin entre elles.

Tipus de descripcions

La descripció pot ser **objectiva**, si té una intenció explicativa o informativa; o **subjectiva**, si qui descriu deixa entreveure l'opinió o els sentiments que li produeix allò que es descriu.

La **descripció objectiva** presenta amb detall les característiques d'allò que es descriu, sense matisacions ni apreciacions personals. Hi predomina la **funció referencial** i el **llenguatge denotatiu**. És una descripció funcional, pròpia dels llenguatges tècnics.

En canvi, la **descripció subjectiva** no detalla els trets tal com es manifesten en la realitat sinó que l'autor els presenta amb una visió personal. Posa en relleu alguna cosa de la història que s'explica. En aquest cas, la descripció pren un **valor significatiu** perquè es troba al servei de la narració, tant per aclarir l'estat de les coses (*funció explicativa*) com per donar a conèixer aspectes del personatge o de l'acció que es desenvolupa (*funció simbòlica*). Hi domina la funció estètica o poètica i el llenguatge pot ser connotatiu.

Si es descriuen els trets físics d'una persona parlem de **prosopopeia**, si són els trets psicològics, **etopeia**, i si són els dos a la vegada, és el **retrat**. En el cas que es faci una exageració o una deformació parlem de **caricatura**. Tot es pot descriure: persones, paisatges, olors, sensacions, actituds...

Recursos lingüístics del text descriptiu

El **nom** és el punt de partida de la descripció. L'**adjectivació**, en forma de qualificatius o d'estructures equivalents, és el recurs que caracteritza allò que es descriu.

2. El text descriptiu

Descriure consisteix a explicar com són les coses i les persones, a detallar-ne les característiques, l'aspecte o les qualitats que presenten.

La descripció no només és literària, sinó que la podem trobar en textos quotidians com per exemple: guies turístiques, catàlegs comercials, publicitat, etc.

Estructura del text descriptiu

Una descripció consta de dues parts: tema i expansió.

El tema és el motiu de la descripció i primer se'n fa una definició. A continuació s'inicia l'expansió, que desenvolupa el tema amb nova informació. L'expansió es pot basar en una enumeració selectiva, és a dir, en l'enumeració dels elements que fan que l'objecte es distingeixi d'altres de semblants, o bé en una enumeració exhaustiva, és a dir, en la citació de tants elements com es vulgui. L'acumulació excessiva de dades pot arribar a desdibuixar allò que es descriu.

De vegades la descripció es pot fer en un altre ordre: ascendent o descendent, anar de dreta a esquerra, del tret particular al general, etc. Les informacions que s'aporten a la descripció s'han d'agrupar per sectors de manera que no es barregin entre elles.

Tipus de descripcions

La descripció pot ser objectiva, si té una intenció explicativa o informativa; o subjectiva, si qui descriu deixa entreveure l'opinió o els sentiments que li produeix allò que es descriu.

La descripció objectiva presenta amb detall les característiques d'allò que es descriu, sense matisacions ni apreciacions personals. Hi predomina la funció referencial i el llenguatge denotatiu. És una descripció funcional, pròpia dels llenguatges tècnics.

En canvi, la descripció subjectiva no detalla els trets tal com es manifesten en la realitat sinó que l'autor els presenta amb una visió personal. Posa en relleu alguna cosa de la història que s'explica. En aquest cas, la descripció pren un valor significatiu perquè es troba al servei de la narració, tant per aclarir l'estat de les coses (funció explicativa) com per donar a conèixer aspectes del personatge o de l'acció que es desenvolupa (funció simbòlica). Hi domina la funció estètica o poètica i el llenguatge pot ser connotatiu.

Si es descriuen els trets físics d'una persona parlem de prosopopeia, si són els trets psicològics, etopeia, i si són els dos a la vegada, és el retrat. En el cas que es faci una exageració o una deformació parlem de caricatura. Tot es pot descriure: persones, paisatges, olors, sensacions, actituds...

Recursos lingüístics del text descriptiu

El nom és el punt de partida de la descripció. L'adjectivació, en forma de qualificatius o d'estructures equivalents, és el recurs que caracteritza allò que es descriu.

L'estructura oracional més usual és l'**atributiva**: verbs com ser, estar o semblar permeten d'atribuir qualitats a una cosa o a una persona mentre que tenir, posseir o portar serveixen per mostrar-ne les característiques més importants.

El temps verbal més utilitzat és el present o l'imperfet.

En el text descriptiu, també hi abunden els situacionals, com per exemple: **a dalt, a baix, més amunt, més avall, davant, darrere, a la dreta, a l'esquerra, endins, enfora, al mig/centre, als costats/extrems, de cara, d'esquena, a l'interior, a l'exterior**, etc.

La selecció lèxica és un factor determinant en un text descriptiu, ja que tots els mot han de contribuir a descriure una realitat de manera que el resultat sigui compacte i arrodonit. L'ampliació i l'aprofundiment de la descripció s'aconsegueix amb la presència de mots d'un mateix camp semàntic o propers semànticament.

Els recursos estilístics com la **comparació**, la **metonímia** o la **metàfora** serveixen per caracteritzar el nom i enriquir el text descriptiu.

La descripció científica

La descripció que trobem en els **textos de registres tècnics i científics** es caracteritza per l'ús un vocabulari especialitzat. Aquests textos són objectius i tenen un alt grau de formalitat. Tant si són escrits com orals tenen caràcter de text preparat, no espontani.

L'**objectivitat** s'expressa lingüísticament per l'absència de la primera i la segona persones del verb i l'ús de l'es impersonal.

Els textos de caràcter tècnic i científic poden ser:

- **divulgatius**, adreçats a un públic ampli i amb caràcter didàctic, o poden ser
- **especialitzats**, adreçats a un públic molt restringit, amb una funció d'intercanvi d'informació.

En els textos divulgatius abunden més les explicacions i els exemples. En els especialitzats el vocabulari és més difícil (terminologia específica) i es pressuposen molts coneixements previs.

L'estructura oracional més usual és l'atributiva: verbs com ser, estar o semblar permeten d'atribuir qualitats a una cosa o a una persona mentre que tenir, posseir o portar serveixen per mostrar-ne les característiques més importants.

El temps verbal més utilitzat és el present o l'imperfet.

En el text descriptiu, també hi abunden els situacionals, com per exemple: a dalt, a baix, més amunt, més avall, davant, darrere, a la dreta, a l'esquerra, endins, enfora, al mig/centre, als costats/extrems, de cara, d'esquena, a l'interior, a l'exterior, etc.

La selecció lèxica és un factor determinant en un text descriptiu, ja que tots els mot han de contribuir a descriure una realitat de manera que el resultat sigui compacte i arrodonit. L'ampliació i l'aprofundiment de la descripció s'aconsegueix amb la presència de mots d'un mateix camp semàntic o propers semànticament.

Els recursos estilístics com la comparació, la metonímia o la metàfora serveixen per caracteritzar el nom i enriquir el text descriptiu.

La descripció científica

La descripció que trobem en els textos de registres tècnics i científics es caracteritza per l'ús un vocabulari especialitzat. Aquests textos són objectius i tenen un alt grau de formalitat. Tant si són escrits com orals tenen caràcter de text preparat, no espontani.

L'objectivitat s'expressa lingüísticament per l'absència de la primera i la segona persones del verb i l'ús de l'es impersonal.

Els textos de caràcter tècnic i científic poden ser:

- divulgatius, adreçats a un públic ampli i amb caràcter didàctic, o poden ser
- especialitzats, adreçats a un públic molt restringit, amb una funció d'intercanvi d'informació.

En els textos divulgatius abunden més les explicacions i els exemples. En els especialitzats el vocabulari és més difícil (terminologia específica) i es pressuposen molts coneixements previs.

3. El text explicatiu

Una exposició és l'explicació d'un tema o d'unes idees clares que es presenta d'una manera clara i que s'organitza seguint un ordre lògic. La presència d'aquest tipus de missatge en el nostre entorn és present en tots els actes comunicatius en què es transmet informació.

Sovint exposar i explicar són termes utilitzats indistintament per referir-se als textos que tenen una finalitat informativa o didàctica.

En general, identificar un text tot atribuint-li una tipologia concreta no és gaire senzill perquè habitualment es barregen diversos tipus de text. En una exposició pot haver narracions, descripcions, etc. Només sabrem ben bé la tipologia d'un text si atenem a la finalitat amb què ha estat elaborat: si el propòsit no és descriure, si no fer entendre allò que es descriu, parlarem de text expositiu.

«**Explicar**» i «**exposar**» són dos verbs que expressen conceptes estretament connectats; tant, que sovint s'ha utilitzat «exposició» i «explicació» per referir-se a una mateixa classe de seqüències.

Exposar equival a «informar», és a dir, transmetre dades amb un alt grau d'organització i jerarquitització, i **explicar**, és l'activitat que, partint d'una base expositiva o informativa necessàriament existent, es fa amb finalitat demostrativa.

Els **textos explicatius** «exposen una cosa a fi de fer-la comprendre o donar-la a conèixer a algú». Les explicacions són els textos didàctics per excel·lència, perquè tenen com a objectiu fer comprendre els fenòmens sobre els quals han aportat la informació necessària.

Estructura

Els textos explicatius han de presentar una organització lògica i jeràrquica de les informacions, que es pot desenvolupar analíticament o sintèticament. Es manifesta típicament a les lliçons, a les conferències, als fullets explicatius, etc. L'estructura clàssica d'un text expositiu és:

1. Introducció: on es presenta el tema de què es parlarà.
2. Desenvolupament del tema
3. Conclusió: sol correspondre a una síntesi del que s'ha dit.

Característiques dels textos expositius

La llengua del text explicatiu ha de tendir cap a la màxima claredat. Per això, la sintaxi ha de ser senzilla i el lèxic clar i precís (en la modalitat divulgativa, tanmateix, no s'abusarà de la terminologia que serà emprada en la modalitat especialitzada).

Tot i que no es poden establir uns trets determinants, sí hi ha unes certes regularitats:

- l'objectivitat en l'explicació: oracions en tercera persona;
- hi abunden oracions subordinades de relatiu i aposicions, ja que permeten afegir informació secundària;
- el temps verbal característic és el present d'indicatiu, per la seva atemporalitat;
- la selecció de substantius i verbs té en compte els criteris de claredat i precisió, per evitar ambigüitats;
- hi ha nombroses nominalitzacions, tant d'accions com de processos o estats, ja que permeten la síntesi i l'abstracció de la informació.
- els adjectius són neutres, aporten matisos específics i precisos
- la cohesió lèxica queda garantida per la repetició de paraules, la utilització d'hiperònims i hipònims i mots de la mateixa família.
- els connectors tenen un paper important, sobretot els que estableixen relacions lògiques i els que concreten o matisen.

3. El text explicatiu

Una exposició és l'explicació d'un tema o d'unes idees clares que es presenta d'una manera clara i que s'organitza seguint un ordre lògic. La presència d'aquest tipus de missatge en el nostre entorn és present en tots els actes comunicatius en què es transmet informació. Sovint exposar i explicar són termes utilitzats indistintament per referir-se als textos que tenen una finalitat informativa o didàctica. En general, identificar un text tot atribuint-li una tipologia concreta no és gaire senzill perquè habitualment es barregen diversos tipus de text. En una exposició pot haver narracions, descripcions, etc. Només sabrem ben bé la tipologia d'un text si atenem a la finalitat amb què ha estat elaborat: si el propòsit no és descriure, si no fer entendre allò que es descriu, parlarem de text expositiu.

«Explicar» i «exposar» són dos verbs que expressen conceptes estretament connectats; tant, que sovint s'ha utilitzat «exposició» i «explicació» per referir-se a una mateixa classe de seqüències.

Exposar equival a «informar», és a dir, transmetre dades amb un alt grau d'organització i jerarquització, i explicar, és l'activitat que, partint d'una base expositiva o informativa necessàriament existent, es fa amb finalitat demostrativa.

Els textos explicatius «exposen una cosa a fi de fer-la comprendre o donar-la a conèixer a algú». Les explicacions són els textos didàctics per excel·lència, perquè tenen com a objectiu fer comprendre els fenòmens sobre els quals han aportat la informació necessària.

Estructura

Els textos explicatius han de presentar una organització lògica i jeràrquica de les informacions, que es pot desenvolupar analíticament o sintèticament. Es manifesta típicament a les lliçons, a les conferències, als fullets explicatius, etc. L'estructura clàssica d'un text expositiu és:

1. Introducció: on es presenta el tema de què es parlarà. 2. Desenvolupament del tema 3. Conclusió: sol correspondre a una síntesi del que s'ha dit.

Característiques dels textos expositius

La llengua del text explicatiu ha de tendir cap a la màxima claredat. Per això, la sintaxi ha de ser senzilla i el lèxic clar i precís (en la modalitat divulgativa, tanmateix, no s'abusarà de la terminologia que serà emprada en la modalitat especialitzada).

Tot i que no es poden establir uns trets determinants, sí hi ha unes certes regularitats:

- l'objectivitat en l'explicació: oracions en tercera persona;
- hi abunden oracions subordinades de relatiu i aposicions, ja que permeten afegir informació secundària;
- el temps verbal característic és el present d'indicatiu, per la seva atemporalitat;
- la selecció de substantius i verbs té en compte els criteris de claredat i precisió, per evitar ambigüitats;

- hi ha nombroses nominalitzacions, tant d'accions com de processos o estats, ja que permeten la síntesi i l'abstracció de la informació.
- els adjectius són neutres, aporten matisos específics i precisos
- la cohesió lèxica queda garantida per la repetició de paraules, la utilització d'hiperònims i hipònims i mots de la mateixa família.
- els connectors tenen un paper important, sobretot els que estableixen relacions lògiques i els que concreten o matisen.